

“COKLARSKI PLES”

MIRKO RAMOVŠ

Cokle, ki jih v Trenti, na Bovškem in Kobariškem imenujejo košpe, so bile moško in žensko vsakdanje obuvalo. Praviloma so imele lesen podplat, njihov gornji del je bil v 18., 19. in deloma v 20. stoletju narejen iz pletenih viter (tankih, razrezanih ali razcepljenih trakov lesa iz šibja leske, vrbe, kostanja, smreke), pozneje pa iz svinjskega usnja. Gornji del je bil polovičen in je pokrival samo nart, le na Tolminskem so bile cokle pozneje podobne usnjenim visokim čevljem, ki so imele lesen podplat. Najstarejša omemba cokel je z Gorenjskega (1689), najstarejša upodobitev pa na zemljevidu Kranjske (1744). Cokle so kmetje nosili okrog doma, nekateri tudi zunaj po opravkih, in za v hlev, kot je ponekod še v navadi. Cokle so bile razširjene predvsem na alpskem območju, na Pohorju, ponekod v Beli krajini so nosili čisto lesene, iz lesa izdobljene cokle. (*Slovenski etnološki leksikon 2004: 58, 679*)

Če so bile cokle vsakdanje obuvalo, smemo domnevati, da so v njih na zabavah po skupnem delu tudi plesali, saj se niso šli domov preobut, razen tega je bilo usnjenih čevljev škoda ali jih nekateri sploh niso imeli. O tem, da so mladi plesali v coklah, imamo podatek le za Bavšico, majhno razloženo naselje v dnu kočne pod Bavškim Grintavcem v bližini Bovca (povedal 24. 7. 1952 Franc Pretnar iz Bovca, roj. 1897), a samo to, nič o tem, kakšen je bil ples. Prav gotovo niso plesali posebnih plesov, pri katerih bi izkoriščali topot, ki nastaja ob plesu v coklah, ampak plese, ki so bili na območju Zgornjega Posočja v navadi, npr. polko, valček, štajeriš, mrzulin ali podegajgo, zibenšrit, šotiš in druge. Če bi plesali posebne plese, bi informator prav gotovo vedel za njih. Podobno je bilo tudi drugod, kjer koli so za delo obuvali cokle.

Plesi v coklah, ne coklarski, ker bi to pomenilo plese izdelovalcev cokel ali posebne plese, ki se izvajajo izključno v coklah, se začenjajo pojavljati na odru. Morda sem za to

najbolj kriv sam, saj sem kot prvi vključil ples v coklah v odrsko postavitev plesov iz Zgornjega Posočja. V njej je predstavljen ples ob žegnanju v okolici Bovca, kamor zaidejo tudi revno oblečeni in v cokle obuti mladi iz Bavšice, ki si prav tako žele plesa. Zaplešejo cvajšrit na priljubljeno melodijo teh krajev, in sicer poskočno vrtenico, vendar pri tem plesalci z udarci s coklami ob tla poudarjajo ritmični tok melodije. Ti potrki so predvsem domislica kolega Julijana Strajnarja, ki je avtor glasbene priredbe. Zato naj nihče ne ima tega plesa za nekaj izvirnega in naj ga kot takega ne posnema. Iz istega vzroka je še posebej treba opozoriti na povsem avtorsko koreografijo gospoda Ika Otrina, ki jo je na podlagi plesa v coklah napravil v postavitvi plesov iz Zgornjega Posočja za Akademsko folklorno skupino Študent iz Maribora. Koreograf se v njej igra z različnimi prvinami, od katerih so nekatere vzete iz dokumentiranega plesnega izročila, vendar ne povezanega s coklami, večina pa je izključno plod njegovega umetniškega navdiha. Zato moramo biti pozorni pri predstavljanju plesa v coklah. Vedno je treba povedati, ali gre za znane ljudske plese, izvedene v coklah, ali avtorsko stvaritev. Nepravilno je ples v coklah opisovati kot pastirski ples, čeprav je res, da so bili tudi pastirji obuti v cokle.

Da previdnost pri navajanju in opisovanju plesa v coklah ni odveč, pove meni poslano elektronsko pismo univerzitetnega profesorja slovenskega rodu iz Vancouvra v Kanadi, ki kot ljubiteljski plesalec sodeluje v treh folklornih skupinah: slovenski, angleški (Morris dancing) in angleški coklarski. V zadnji tudi poučuje. Piše, kako je bil presenečen, ko je izvedel, da obstaja coklarski ples tudi na Slovenskem, saj je bil doslej prepričan, da ga poznajo samo Angleži. Na internetu je namreč naletel na spletno stran folklorne skupine iz Bovca, ki ima v svojem programu tudi ples v coklah, in jo povprašal po njem. Skupina mu je po elektronski pošti poslala nekaj podatkov o coklarskem plesu ter celo sliko cokel, kakršne nosijo pri plesu. Napisali so mu, naj bi bili coklarski plesi polkinega tipa, vendar mu zapisa plesov ne morejo poslati, povedali pa so mu, da pleše “nekatero plese coklarsko” tudi AFS France Marolt v Ljubljani. Tako se je ljubeznivi profesor obrnil name in dobil odgovor, ki je bil po vsebini podoben drugemu in tretjemu odstavku pričujočega prispevka.

Opisani dogodek nam daje misliti o odgovornosti folklornih skupin nasploh, saj večina ljudi pričakuje, da bo v njihovi izvedbi videla prave ljudske plese. V tem je končno tudi smisel njihovega delovanja. Če so odrske postavitve nadgradnja - da oblikovalec postavitev v ljudskih plesih samo črpa navdih za lastno ustvarjalnost -, je to treba povedati, sicer si gledalec o nekem ljudskem plesu ustvarja napačno podobo, kar se vedno bolj dogaja ob nastopih skupin na raznih mednarodnih folklornih festivalih. Ti so pogosto folklorni le še po imenu, kajti program mnogih skupin, ki nastopajo na njih, je daleč od prave ljudske umetnosti, je le še predstava lažnih akrobatskih prvin in kičastih kostumov. O tem se žal vedno znova lahko prepričamo tudi na mednarodnem folklornem festivalu v Mariboru.

Folklorna skupina Bc iz Bovca med plesom.
(Foto: Janez Eržen, Postojna, medobmočno srečanje folklornih skupin Primorske, maj 2005.)